

4. Myykö joku kulta kaloja?

YHDYSSANOJEN KIRJOITUSASU
VAIKUTTAA MERKITYKSEEN

Kaksio parvekkeella

Huolto asemalle noin 200 m

Päivä kotiin 300 m

Leikki puistoon 100 m

Lenkki polulle 150 m

Tietoa

Suomen kielessä sanoja yhdistämällä muodostetaan uusia käsitteitä.

- *Keskustassa on rivi taloja. / Keskustassa on rivitaloja.*

Myös kielen kuvallisuus vaikuttaa siihen, kirjoitetaanko sanat yhteen vai erikseen.

- *Lämminsydäminen esitys oli sydäntäsärkevän liikuttava.*

Sellaiset *-maton/-mätön* -loppuiset sanat, joiden merkitys on kiteytynyt, kirjoitetaan yhteen.

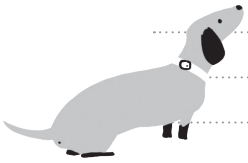
- *Esitys oli ennennäkemättömän hyvä. Sitä ei voinut välinpitämättömänä seurata.*

Myös *-inen*-loppuiset sanat kirjoitetaan yhteen.

- *Kuka on tuo lettipäinen ruskeasilmäinen ruotsinkielinen näyttelijä?*

1. Keksi lisää vastaavia!

Pelkääkö täällä yksikään susi koiria?
Myykö kukaan kulta kaloja Lahdessa?
Harrastaako joku joukkue urheilua?

2. Mistä kirjat mahtavat kertoa? Korjaa kirjojen nimet.

Tietoa

Yhdysmerkki tarvitaan, kun yhdyssanan ensimmäinen osa päättyy samaan vokaaliin kuin millä jälkimmäinen osa alkaa. Klassikkoesimerkki tästä on *luutaakka/luuta-akka*.

Yhdysmerkkiä tarvitaan myös seuraavissa tapauksissa:

- samanarvoisten rinnakkaisten osien välissä: *suomalais-ugrilainen kieli, parturi-kampaamo*

- toinen yhdyssanan osa on erisnimi, numero, kirjain, merkki tai lyhenne: *Leena-täti, %-merkki*
- toinen yhdyssanan osa on harvinainen vieraskielinen sana: *queer-kulttuuri*
- toistamatta jätetyn yhdyssanan osan tilalla: *syntymäaika ja -paikka, luku- ja kirjoitustaito*

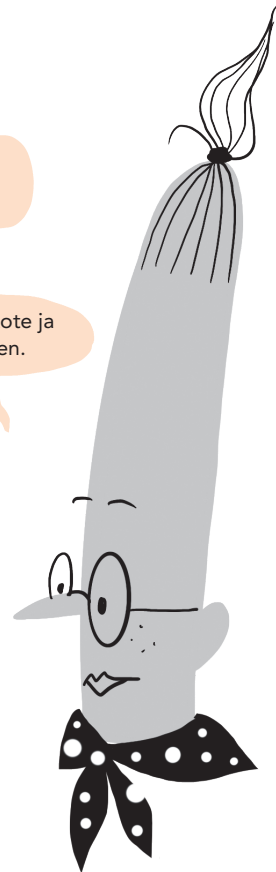

Olen rokotuspassi ja rokotevastainen.

Minä taas olen rokote ja tiedemyönteinen.

Vinkki

Lukusana ja substantiivi kirjoitetaan erikseen: *3 kertaa, 50 vuotta*. Kun lukusana on yhdyssanan alkuosa eli määriteosa, sanat kirjoitetaan aina yhteen: *kolminkertainen, 50-vuotias, 50-vuotispäivät*.

8. Merkitse yhdysmerkit Pekan kirjoittamaan kutsukirjeeseen.

Tervetuloa juhlimaan yhdistettyä syntymä ja häääpäiväämme Asikkalan mökillemme valintanne mukaan perjantai tai lauantai iltana. Leena vaimoni ja minä täytämme yhdessä 80 vuotta eli kyseessä on 80 vuotisjuhlat. Perjantai iltana esiintyy jazz orkesteri ja lauantaina Eino setäni laulaa ooppera aarioita.

9. Yhdysmerkkivirheet aiheuttavat joskus tahatonta komiikkaa. Millä pienellä korjauksella seuraavat mainoslauseet muuttuvat järkeviksi?

**NYT ALENNUKSELLA
POSKI JA HUULIPUNAT!**

**NAUTA JA SIKAJAUHELIHA
VAIN 6,50 €/KG**

**LAUANTAINA AVATAAN
UUSI KALA JA LIHATISKI**

6. Pekka antoi Leenalle takkinsa, joka hytisi kylmissään

VIITTAAMISESSA ON OLTAVA TÄSMÄLLINEN

Tietoa

Oikeakielinen pronominiin käyttö on hyvän kirjakielen tärkeä ominaisuus. Pronominit ovat sanoja, jotka korvaavat tekstissä muita nomineja, ja näin ollen ne saavat merkityksensä tekstin muilta sanoilta.

- *Veeti leikki kylvyssä ankalla. → Hän leikki siellä sillä.*

Pronominithan eivät itsessään tuo tekstiin lisää merkityksiä, vaan niiden tehtävänä on sujuvoittaa tekstiä. Niiden avulla vältetään turhaa toistisuutta ja osoitetaan asioiden yhteyksiä toisiinsa. Erityisen tarkkana on oltava

siinä, että viittaussuhteet ovat tekstissä oikein.

- *Pekka haaveilee jo kesälomasta.
Hän aikoo viettää sen mökillään.
Hän-pronimi viittaa Pekkaan ja sen-pronimi kesälomaan.*

Ongelmia tekstin ymmärtämiseen aiheutuu myös siitä, jos edellä ei ole mitään sanaa, johon pronimi viittaa. Virkkeestä tulee tällöin epäselvä. Joskus kirjoittaja sekoittaa yksiköt ja monikot, mikä myös aiheuttaa merkityksen hämärtymistä.

1. Kirjoita teksti uudelleen niin, että pronomien viittaussuhteet ja luku (yksikkö tai monikko) ovat oikein.

Leena ja Pekka menivät taidenäyttelyyn, jossa oli esillä modernin taiteen helmiä. He olivat maalanneet suuria abstrakteja tauluja. Abstraktissa tyylisuunnassa värit ja sommittelu ovat tärkeintä. Heidän taulunsa eivät olekaan esittäviä. Silti abstraktillakin taiteella on sanoma. Katsojan pitää vain osata tulkita heidän teoksiaan.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vinkki ~~~~~

Relatiivipronominin *joka* käytössä tulee usein virheitä, jotka tuottavat huvittavia merkityksiä. Pronomini *joka* viittaa aina edelliseen sanaan.

- *Pekka kutsui mökille ystävänsä Reiskan, joka rakastaa luontoa.*

Joskus relatiivipronomini voi olla monikossa, vaikka se viittaisi yksikössä olevaan sanaan. Tällöin merkitys määrää luvun.

- *Pekka onki kuusi ahventa, jotka hän paistoi heti lounaaksi.*

2. Ammattilaistenkin kieleen saattaa sujahtaa joskus viittausvirheitä. Mitä toimittaja lienee tarkoittanut? Korjaa virkkeet.

Yllästunturin lähelle halutaan avata kaivos, joka repii asukkaat kahtia.

.....
.....

Olen maalannut muusikoiden ja artistien kasvokuvia, jotka ovat jotenkin itselleni merkityksellisiä.

.....
.....

Tentti tehdään tietokoneella, joka kestää 45 minuuttia.

.....
.....

Puhelimet on kielletty Luosujärven koulun oppitunneilla, jotka häiritsevät oppimista.

.....
.....

3. Korjaa virkkeet järkeviksi.

Pekka antoi Leenalle takkinsa, joka hytisi kylmissään.

.....
.....
.....

Pekka osti sormuksen lahjaksi Leenalle, johon oli istutettu kolme pientä timanttia.

.....
.....
.....
.....

Leena ja Pekka ostivat viime vuonna mökin Asikkalasta, jonka edellinen asukas oli kokonaan remontoanut.

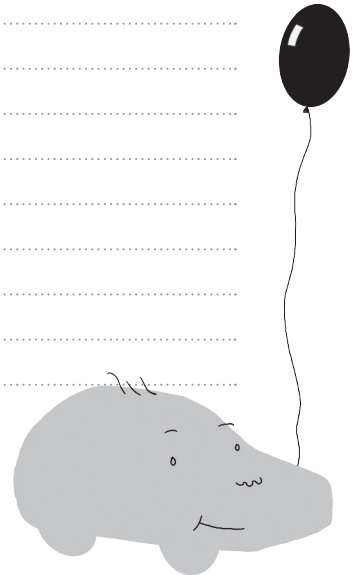
Talonmies vei koiransa eläinlääkärille, joka raapi korviensa taustaa ihan koko ajan.

Reetta kuljetti pääskysen pienessä pahvilaatikossa lintutarhan hoitajalle, joka ei enää pystynyt lentämään.

Leikkipuistossa on paljon leluja lapsille, jotka ovat kaikkien vapaasti lainattavissa.

Reetta hoiti Veetin kuumia kylmällä kääreellä, jota särki kovasti.

Lohdutukseksi Reetta osti ilmapallon Veetille, joka oli kullavärinen ja autonmuotoinen.

Tietoa

Pilkut

Päälauseen ja sivulauseen väliin merkitään aina pilkku (ks. lausetaulukko s. 116–117).

PL

SL

- *Jokainen oppii pilkkusäännöt, kun näkee hieman vaivaa.*

SL

PL

- *Jos joskus tulee pilkkuvirhe, maailma ei siihen kaadu.*

Kahden päälauseen väliin merkitään pilkku, jos niillä ei ole yhteistä lauseenosaa.

- *Pekka oli päättänyt opetella pilkkusäännöt juhannukseen mennessä oikein tarkasti, ja Leena tietysti kannusti häntä tässä pyrkimyksessä kaikin keinoin.*

- *Juhannuksena Leena punoi kukkaseppeleitä ja Pekka kokosi risuja kokkoon.*
– Yhteinen lauseenosaa on *juhannuksena*, vaikkei sitä toisessa päälauseessa enää toisteta.

Rinnasteisten sivulauseiden väliin ei merkitä pilkkua.

PL

SL

- *Leena löysi kukan, jonka terälehdet olivat aivan tummansiniset ja jonka ympärillä mehiläiset pörisivät.*

SL

Alisteisten sivulauseiden väliin tulee pilkku.

PL

- *Juhannuksena tehdään taikoja, joiden avulla ennustetaan, kuka mahtaa olla tuleva puoliso.*

SL

6. Lue seuraavat virkkeet ääneen. Miten päälauseiden välisten pilkkujen puuttuminen vaikuttaa virkkeiden selkeyteen? Merkitse pilkut paikoilleen.

Leena perkasi reippaasti muikut ja silakat ja kalat paistoi sen jälkeen Pekka.

Pekka pyydysti suuren lohen ja Leenan teki heti mieli lohikeittoa.

Vieraat söivät kaiken jälkiruuan ja mummilta perityt hienot jälkiruokakulhotkin herättivät ihastusta.

7. Kuka teki ja mitä?

Talonmiehen koira haukkui Reettaa, joka kulki ohi ja työnsi lastenrattaita.

Lastenrattaita työnsi _____.

Talonmiehen koira haukkui Reettaa, joka kulki ohi, ja työnsi lastenrattaita.

Lastenrattaita työnsi _____.

Reetta rapsutti koira, joka lakkasi haukkumasta, ja heilutti pörröistä häntäänsä.

Häntää heilutti _____.

Reetta rapsutti koira, joka lakkasi haukkumasta ja heilutti pörröistä häntäänsä.

Häntää heilutti _____.

Tietoa

Luettelon osat erotetaan toisistaan pilkulla.

- *Juhannusjuhliin olivat tulossa Leena, Pekka, Reetta, Veeti, Reiska, talonmies ja mopopojatkin.*

Myös virkkeen sisällä olevat lisäykset erotetaan pilkuin muusta tekstistä.

- *Pääsethän sinä, Reiska, mukaan juhliin?*
- *Reiska on matkustanut Roomaan, ihanaan historialliseen kaupunkiin, nähdäkseen Kolosseumin.*

Tietoa

Kirjoitettuja viestejä on hyvin monenlaisia. Tekstin tyyliin ja kieleen vaikuttavat tekstin tarkoitus, tavoite ja välinekin. Kaikkein tärkeintä on ottaa huomioon vastaanottaja. Mitään yleistä ohjetta viestin virallisuuden tasoon ei oikein voi antaa. Kirjoittaja valitsee kielen ja tyylin tilanteen mukaan. Väärin valittu tyyli häiritsee viestin ymmärtämistä tai ärsyttää. Sosiaalisessa mediassa on otettava niin viestin lähettäjänä kuin vastaanottajana huomioon se, kuinka laajan ihmisjoukon

kanssa viestitellään. Jos on kyse oman perheen tai kaveripiirin ryhmästä, on turvallista kirjoitella vapaamuotoisesti ajatuksiaan ja on helppo myös tulkita toisten kommentteja. Jos seuraajia onkin satoja, on varauduttava siihen, että kommentit voivat olla myös ikäviä tai ettei niitä välttämättä osaa tulkita oikein. On tietysti myös mietittävä, millaisen sävyn itse valitsee kommentteihin ja minkälaisena haluaa itsensä sosiaalisessa mediassa esittää.

1. Tutki tekstareiden ja twiittien avulla, mitä pihalla on tapahtunut. Kirjoita Terhin puolesta asiallinen sähköpostiviesti taloyhtiön hallitukselle aiheesta.

Terhi Terhakka

Kadunko jo muuttoa? Näkisittepä meidän pihan! Graffiti seinässä ja mattoteline vinossa! #taloyhtiössätapahtuu #ilkivaltaa

taas meit tietenkin syytetään 🤔

nii talon porukat vois miettii noit kameeroit mut aika kauan ollaan menty näillä ni ei varmaa mitää järkee muuttaa mitää. Muuten musta ton uuden asukkaan pitäis eläytyy eka tänne ennen ku alkaa valittaa 😊

prh taas joku spede on menny sotkee tohon meijä seinis seinää ja toi mattoteline yhtäkki näyttää silt et joku ajo traktoril sen päält 😞 ihmekku me ei ikinä nähä noit tilantei tai ainakaa ite kosk mä vaa yhtäkki nään et noi on kaikki jotenki ihmeellisesti paskana 😞

tuskin siihe on ajettu millää, joku on vaa riehunu meijän pihassa nii vois laittaa valvontakamerat vaikka tänne nii auttais tosi paljo

● ● ● 📍 ☰

Helvetica 12 B I U S ☰ ☰ ☰ ☰ ☰ ☰ ☰ ☰ ☰ ☰

Vastaanottaja: hallitus@taloyhtio.fi (+)

Kopio:

Aihe:

Lähtettäjä: Terhi Terhakka Allekirjoitus: Ei mitään (v)